

tendum est duobus modis posse fieri, scilicet, et circa totum votum, et circa speciales actus jam imperatos ex vi voti; certum est enim, licet talis superior aliquid præcipiat, urgendo quantum potest obligationem voti, posse in illo præcepto dispensare omnem illum, qui potest dispensare in toto voto, quia non major potestas requiritur ad dispensandum in particulari actu voti, quam in toto voto. Item quia obligatio utraque ejusdem rationis est. Deinde certum est ad dispensandum valide in tali voto non solam potestatem, sed etiam causam legitimam esse necessariam, quia quoad hoc etiam eadem est ratio de hoc voto et de aliis; sed, quamvis hoc sit verum de propria dispensatione, dubitari potest an Episcopus absque alia causa, quasi proprie jure suo utens, possit et in particulari auferre a tali persona omnem obligationem in virtute talis voti ipsi impositam, et generaliter sibi reservare omnem usum talis voti, seu omne jus imperandi ex vi illius. Hinc enim videtur Episcopum utrumque posse, quia est Prælatum superior, cui esse debet subordinata omnis obedientia inferiori promissa. In contrarium vero est, quia talis persona non promissit obedientiam Episcopo. Distinctione igitur utendum est; aut enim materia præcepti a proximo superiore impositi talis est, ut, secluso voto, possit ab Episcopo præcipi aut prohiberi, et in eo casu clarum est posse auferre obligationem per modum irritationis, prohibendo materiam, juxta superius dicta de irritatione votorum; aut materia præcepti non est ejusmodi, sed est omnino superogationis (nec enim potest Episcopus quamcumque actionem bonam præcipere), et in eo casu non poterit sine speciali causa, et per modum voluntariæ dispensationis, obligationem auferre, quia tunc irritatio locum non habet; unde consequenter fit, totum votum simpliciter et absque ulla causa irritare non posse.

CAPUT V.

UTRUM VOTUM OBEDIENTIAE SIT ALIQUID INDISTINCTUM A TRADITIONE RELIGIOSA, ET QUID ILLI ADDAT.

1. Suppositis quæ generatim de voto obedientiæ in superioribus diximus, hic solum addenda sunt quæ ad particularem ejus materiam et obligationem, prout in religione exercetur, spectant. Quia vero votum obe-

dientiæ magnam habet affinitatem cum traditione quæ in professione fit, ideo hæc duo prius inter se comparabimus, ejusque proprias rationes explicabimus.

2. Ratio difficultatis est, quia duo sunt de ratione obedientiæ religiosæ, scilicet abnegatio propriæ voluntatis, et subjectio ad voluntatem superioris. Utrumque autem fit seu exhibetur ex vi traditionis religiosæ; ergo in illa consistit tota ratio et vis obedientiæ religiosæ; ergo vel illa ipsa est votum obedientiæ, aut certe votum necessarium non est. Major constat ex ipsa ratione obedientiæ, determinando illam ad Evangelicam obedientiam, quæ non solum comprehendit obedientiam per se necessariam, hoc est præceptorum, sed etiam voluntariam; hæc enim supponere debet hominem abnegasse libertatem suæ voluntatis, etiam in his quæ sine peccato facere posset, vel omittere, et illam sub aliena voluntate ita constituisse, ut jam honeste non valeat discordare; ergo hæc obedientia illas duas conditiones intrinsece requirit. Et ideo dixit Christus Dominus: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum*, Matt. 16, per quæ verba hanc obedientiam consuluisse Patres interpretantur, ut in superioribus vidimus. Nam hæc abnegatio maxime in voluntatis propriæ renuntiatione consistit, et ideo, quod statim subdit: *Tollat crucem suam*, de vita religiosa exposuit Basilius, sermone de Abdicat. rerum, et clarius in regulis fusius disputatis, regula 6: *Oportet (inquit) ut nos ipsos primum abnegemus, et crucem sustollamus, ac tunc demum illum sequamur. Nihil autem est aliud suiipsius abnegatio, nisi summa rerum omnium vitæ superioris oblivio, atque a suis ipsius voluntatibus recessio*. Quod etiam late prosequitur regula 8, ubi inter alia dicit, hanc suiipsius abnegationem esse summum rerum omnium fastigium. Gregorius etiam, lib. 6, in 1 Reg., c. 2: *Per alias (inquit) virtutes nostra Deo impendimus, per obedientiam nosmetipsos exhibemus*. Et ideo ait obedientiam præferri cæteris sacrificiis, quia, ut ipsemet dicit, homil. 32 in Evang., *homini facile est relinquere sua, est autem valde difficile relinquere semetipsum; minus quippe est abnegare quod habet, valde autem multum est abnegare quod est*. Et ideo dixit idem Gregorius, homil. 20, in Ezechiel., versus finem, hanc sui abnegationem esse perfectissimum holocaustum. Multaque similia de hac obedientia tradunt Patres, quæ partim in superioribus adduximus, tractando de simplici

voto obedientiæ, copiosius autem afferemus infra tractando de obedientia quam Societas Jesu profitetur, et in sequentibus capitibus nonnulla etiam insinuanda erunt.

3. Quod autem religiosa traditio easdem duas conditiones requirat (id enim in minori propositione sumebamus), facile convinci potest ex generali ratione traditionis, adjunctis his, quæ supra diximus de professione religiosa. Nam per veram traditionem, qua quis donat rem suam alteri, se illa privat, et jure, quod in ipsam habebat, atque in aliam transfert; sic ergo qui seipsum alteri donat, desinit esse sui juris, et incipit esse alterius, ut in servo videre licet. Sic ergo etiam religiosus ex vi solius traditionis seipsum abnegat, quia jure in seipsum se privat, et sub alterius potestate constituitur, cujus voluntatem ex vi traditionis ejusdem facere tenetur, relicta sua. Et hoc est quod Basilius, Benedictus, Gregorius, Bernardus et alii Sancti Patres supra citati dicunt, religiosum non esse sui juris, sed totum esse sub potestate alterius, ex vi illius donationis, qua se tradit religioni. Nihil ergo hic superest quod per votum obedientiæ fiat; neque etiam oportet plura vincula moralia hic multiplicare, cum necessaria non sint. Et confirmatur, quia alias religiosus agens contra voluntatem superioris dupliciter peccaret, scilicet et contra votum, et contra jus superioris, quod illi convenit ex vi traditionis; sicut enim servus tenetur obedire domino ratione traditionis, ita et religiosus Prælato suo; inconveniens autem est multiplicare peccata sine necessitate.

4. *In religioso statu fit proprium obedientiæ votum*. — Nihilominus statuendum imprimis est, ut certum, in religioso statu verum ac proprium votum obedientiæ fieri. Hoc est certissimum, et in superioribus satis probatum, cum ostendimus tria vota esse de substantia et essentia hujus status, inter quæ votum obedientiæ non solum numeratur, sed etiam primarium habet locum. Nam, ut dixit Joannes XXII, in Extravag. *Quorumdam*, de Verborum significatione: *Magna quidem paupertas, sed integritas majus bonum est, sed obedientia maximum, si custodiatur illæsa, nam prima rebus, secunda carni, tertia vero menti dominatur et animo*. Deinde usus omnium religionum veram et approbatam religionem profitentium sufficienter hanc veritatem confirmant. Unde intelligitur, quando religiosus promittit obedientiam Deo, vel Prælato, per illas voces dativi casus, duos terminos posse

designari, scilicet, vel promissionis, quæ tunc fit, vel obedientiæ, quæ postea adhibenda est; utraque enim alicui redditur seu exhibetur. Quatenus ergo illa promissio est tertium votum essenziale religioni, respicit Deum ut immediatum terminum promissionis, quia ut sic est votum, et non alias, et fortasse non respicit ut proximum terminum obedientiæ exhibendæ, quod infra videbimus. E contrario vero est certum, Prælatum, seu hominem esse proximum terminum exhibendæ obedientiæ, id est, personam cui immediate obediendum est ex vi talis voti, non autem esse terminum ipsius promissionis, in qua consistit substantia talis voti; quia votum, ut votum, est promissio facta Deo, et non homini; imo, supra ostendimus ad votum obedientiæ necessariam non esse propriam promissionem homini factam, etiam ex parte materiæ talis voti; quomodo autem interveniat in hoc voto, quatenus in religione fit, statim explicabimus.

5. *Votum obedientiæ distinguitur a traditione*. — Secundo, assero hoc votum formaliter esse quid distinctum a traditione inclusa in professione religiosa. Probatur primo, quia promissio et traditio genere differunt, et promissio, in rigore et proprie sumpta, et respectu ejusdem rei, includit negationem traditionis, sicut futurum ut futurum includit negationem præsentis, seu facti, vel sicut jus ad rem quod paratur ad jus in re. Ex quo principio in superioribus ostendimus fieri non posse ut votum aliquod in sua intrinseca ratione includat propriam traditionem, quia de essentia voti est quod sit promissio; sed hoc votum obedientiæ est verum votum, veraque promissio; et traditio, quæ in professione religiosa includitur, est etiam vera donatio ac traditio. Ergo formaliter ita distinguuntur, ut, licet in illo actu necessariam connexionem habeant, neutra autem intrinsece includat. Secundo hoc declaratur ex personis, quibus immediate fiunt. Nam votum immediate fit Deo, ut declaratum est; traditio autem immediate fit religioni, cui religiosus se donat, ejusque membrum efficitur; ergo signum est illas esse actiones et vincula formaliter distincta, quanquam possit una aliam quasi informare, et suo modo perficere, ut dicemus. Explicatur exemplo in donatione calicis, verbi gratia, facta alicui ecclesiæ, vel voto donandi illum; nam donatio immediate fit ipsi ecclesiæ, votum autem Deo, et ideo ex vi voti præcise non acquiritur jus ecclesiæ, sicut ac-

quiritur per donationem. Ex qua distinctione evidenter colligitur moralis distinctio illarum actionum. Ita ergo est in praesenti; unde etiam possumus argumentari tertio ex effectibus; nam per traditionem acquiritur proprium jus et quasi dominium religioni in talem personam, per votum autem non religioni, sed ipsi Deo jus proprie acquiritur. Nam votum, ut votum, soli Deo obligat. Item per traditionem a religione acceptatam incorporatur homo religioni, et unum corpus cum ea efficitur, et inde nascitur quaedam relatio identitatis (ut sic dicam) et mutua obligatio religiosi ad religionem, et e contrario, propter quod dicunt communiter auctores, ut in superioribus saepe citatum est, inter religionem et religiosum fieri mutuum contractum; per votum autem obedientiae, ut sic, nihil horum fit, sed tantum obligatio, quae fit Deo; ergo signum est illa duo esse formaliter diversa.

6. *Ad perfectam abnegationem traditio et obedientia requiritur.* — Tertio assero ad perfectam abnegationem Evangelicam utramque actionem requiri, scilicet traditionem, et promissionem voti obedientiae. Declaratur, quia ad hanc abnegationem duo sunt necessaria. Unum est, ut homo se spoliaret dominio sui ipsius, suaeque voluntatis. Aliud est, ut totum hoc offerat in holocaustum Deo, et consecret in religiosum cultum. Primum fit proxime per traditionem, secundum autem per obedientiae votum; ergo utrumque necessarium est. Major quoad priorem partem constat ex dictis, et ex ipso nomine *abnegationis sui ipsius*, adjunctis expositionibus Sanctorum, praesertim Basilii et Gregorii locis citatis. Quoad alteram vero partem patet, quia sine illa relatione seu oblatione non erit abnegatio religiosa, qualis ad statum religiosum requiritur; et ideo iidem Sancti Patres nomine sacrificii et holocausti hanc abnegationem declarant. Minor autem quoad priorem partem constat, quia homo non se privat dominio in seipsum, nisi quatenus illud transfert in alium; quia non potest esse nullius (ut sic dicam), et ideo, eo ipso quod non est sub dominio alterius, est dominus sui ipsius; ergo ut se abneget privando se dominio in seipsum, necessarium est ut se tradat alteri; ergo haec abnegatio, quantum ad hanc abdicationem juris proprii in seipsum, proxime et quasi formaliter fit per traditionem. Accedit quod, ut in superioribus dixi, traditio non fit proprie Deo immediate, ac in seipso, sed homi-

ni, quamvis interdum fiat (ut in religione fit) homini in ordine ad Deum, seu vice Dei; quia per traditionem transfertur dominium, quod non potest transferri in Deum in se, sed in homine, seu per homines; ergo abnegatio, quatenus dicit abdicationem proprii juris, seu domini in seipsum, non potest fieri nisi per traditionem, quae immediate fit ipsi religioni. Quoad alteram vero partem patet eadem minor, quia per votum obedientiae quasi specificatur et extollitur illa traditio, quae proxime fit homini, ut sit religiosa, tanquam spirituale holocaustum ipsi Deo factum. Unde intelligitur, haec duo in hoc negotio concurrere, tanquam materiale et formale; traditio enim quasi materialiter se habet in hac abnegatione; votum autem obedientiae eam formaliter perficit, et quasi consummat in ordine ad statum religiosum. Dices, ipsam traditionem propter Deum factam, et ex intentione divini cultus, satis religiosam esse, secluso etiam proprio obedientiae voto. Respondeo, etiamsi dici possit religiosum ex ordinatione ad praedictum finem, nihilominus non habere propriam perfectionem ad statum religiosum necessariam, quia non est consecrata Deo per proprium vinculum religiosum. Unde neque homo tenetur religiosa et sacra obligatione ad fidelitatem servandam in ea traditione, nisi ad illam accedat obedientiae votum; ob hanc ergo causam necessarium est ad perfectionem abnegationis religiosae.

7. Ex quibus facile est solvere principalem difficultatem in principio positam. Concedo enim, tam per traditionem, quam per obedientiae votum, renunciare hominem propriae voluntati, eamque alteri submittere; diverso tamen modo, utroque tamen necessario ad hujus renunciationis perfectionem, ut declaratum est, magisque explicabitur sequenti capite, respondendo ad ultimam confirmationem.

CAPUT VI.

QUOTUPLEX SIT MALITIA IN TRANSGRESSIONE OBEDIENTIAE RELIGIOSAE.

1. Ex dictis praesens oritur difficultas, utrum, scilicet, ex promissione obedientiae facta Deo, et ex promissione ac traditione Praelato ac religioni exhibita, duplex insurgat in religioso obligatio, ita ut contraria transgressio duplicem habeat malitiam; qui-

dam enim negant hanc duplicem obligationem, et consequenter negant etiam esse duplicem malitiam in illa transgressione; tenet Sot., lib. 7 de Justitia, q. 2, a. 3: *Simplum* (inquit) *seu unicum tantum est religioso crimen non obtemperare praefecto, quia, licet obsequium constituerit in genere obedientiae, non tamen nisi per solum votum, non enim obedientiam Praelato voces, sed Deo, quod eris Praelato obediens.* Contrariam tamen sententiam docet aperte D. Thomas 2. 2, q. 88, a. 5, ad 3, ubi dicit votum obedientiae includere, vel supponere humanam promissionem factam Praelato, et addere votum, quod est promissio facta Deo de implenda promissione facta Praelato. Et licet verum sit, posse intelligi ac fieri votum obedientiae sine promissione humana, ut in superioribus tetigimus, nihilominus in voto obedientiae religiosae, prout de facto fit, plane sentit D. Thomas intervenire illam duplicem promissionem, et consequenter duplicem obligationem diversarum rationum ac virtutum, ad quas consequitur duplex etiam malitia in transgressione, si fiat, ut late ibidem explicat et approbat Cajetanus. Et in simili admittit Soto, eodem loco dicens, si quis promittat feminae aliquid in dotem, et voveat Deo illam promissionem implere, dupliciter peccare non dando dotem, scilicet contra justitiam et religionem; et paulo inferius, referens doctrinam D. Thomae, de promissione humana quae fit Praelato, dicit nihil falsum continere; quod non videtur cum primo ejus dicto coherere.

2. *Transgressio obedientiae religiosae duas malitias specie distinctas habet.* — Dicendum ergo est eandem inobedientiam religiosam duplicem habere malitiam, contra religionem respectu Dei, de qua non est dubium, ratione voti, et contra pactum cum Praelato initum. Circa hanc vero posteriorem malitiam dubitatio ex dictis occurrit, quia videtur sequi non esse unam tantum, sed plures, praeter malitiam sacrilegii. Sequela patet, quia imprimis ibi est malitia contra promissionem humanam, ut D. Thomas dicit; est ergo contra virtutem fidelitatis. Juxta nostram autem sententiam, etiam ibi est malitia contra traditionem religioni factam, quae est contra justitiam, quia est contra jus religioni acquisitum; ergo sunt ibi duae malitiae specie distinctae; ut servus vel famulus ex justitia tenetur obedire hero, seu domino, ratione domini, vel pretii, aut stipendii, etiamsi nullam aliam promissionem obediendi fecerit; si au-

tem ulterius speciali promissione se astrinxerit ad servandam fidelitatem et obedientiam domino, nova tenebitur obligatione, et ita dupliciter peccabit, si inobediens sit; ita ergo dicendum videtur in religioso. Ultra haec vero observare oportet, habere nunc Praelatos religionis veram spiritualem jurisdictionem, quam recipiunt a Summo Pontifice, per quam possunt propria praeccepta vel leges imponere, quae speciali titulo obedientiae ecclesiasticae inducunt obligationem; erit ergo hoc titulo tertia vel quarta species malitiae in hac transgressione. Tandem consideranda est species virtutis vel vitii, ad quam speciem pertinet actus ratione suae materiae, et ita adjungetur nova species malitiae, ut, verbi gratia, si opus praecceptum sit jejunii, et religiosus illud frangat, praeter omnia dicta peccabit contra temperantiam; videtur autem incredibile tot multiplicari in una religiosi inobedientia.

3. *Unica tantum est malitia injustitiae.* — Respondetur nihilominus, quando religiosus peccat contra votum obedientiae, regulariter ac per se loquendo, solum intervenire duas malitias, unam sacrilegii contra Deum, ratione fracti voti, de qua nullus dubitat, et per se satis clara est; alteram injustitiae contra hominem, ratione traditionis et promissionis factae; neque oportet has malitias respectu Praelati multiplicare, quia non fit illi multiplex injuria, sed unica tantum. Unde ad objectionem de promissione et traditione, respondetur primo, fortasse in praesenti materia haec duo non esse distincta; nam, licet promissio et traditio cum proprietate sumpta, et in ordine ad idem et secundum idem distinguantur, nihilominus traditio rei de praesenti, in ordine ad actum, seu usum futurum, solet aliquando nomine promissionis significari, ut traditio matrimonii, supposita recta intelligentia et intentione, potest his verbis significari: Promitto te semper habere in conjugem, vel, Tibi ex nunc esse conjugem fidelem; nam quia in matrimonio traditur corpus in ordine ad futurum actum, et ad illum statim nascitur obligatio, voluntas contrahendi et efficiendi talem obligationem declaratur et significatur nomine promissionis, quamvis revera immediate versetur circa traditionem de praesenti, ex qua nascitur obligatio ad usum fructum. Unde, licet in matrimonio multiplicarentur haec verba: Trado me tibi in conjugem, et promitto matrimonialia jura tibi servare, fortasse non multiplicarentur vincula, nec obligationes, quia per omnia illa verba

solum explicatur definita et firma voluntas faciendi hunc contractum, et servandi illum. Ita ergo satis verisimiliter censeretur potest in presenti; nam intentio profitentis solum esse videtur tradendi se huic religioni, et servandi obligationem parendi Prælati, quod ex illa intrinsece nascitur, et hanc intentionem seu voluntatem explicat, tam nomine professionis quam promissionis, vel etiam traditionis, aut quocumque alio simili. Et juxta hanc interpretationem, licet verbum promissionis humanæ, quo D. Thomas utitur, et verbum traditionis sint diversa, res tamen eadem est, ad eum scilicet modum, quo fit in Baptismo sponsio, quam D. Thomas alibi votum late sumpto vocabulo appellavit, cum revera solum tantum sit voluntaria professio legis Evangelicæ, per quam aliquis se tradit in membrum et subditum Catholicæ Ecclesiæ.

4. Secundo, admittere possumus, in professione religiosa, præter traditionem, et proprium obedientiæ votum, intervenire professionem humanam factam Prælato de obedientia illi præstanda; non enim repugnat promissionem fieri homini de implenda re vel actione alio titulo illi debita; nam si is, qui debitor est ratione mutui, postea specialiter promittat solvere tempore debito, illa vera est promissio distincta a mutuo; idemque admitti facile potest in exemplo supra posito de servo; nihil ergo repugnat ita fieri in presenti, si hæc sit intentio promittentis. Nihilominus tamen assero, ex illa circumstantia non multiplicari secundum speciem malitiam mortalem. Nam vel illa promissio consideratur præcise intra rationem fidelitatis, vel ut transit, vel transire potest in rationem justitiæ. Sub priori ratione non inducit obligationem sub culpa mortali, quia juxta probabilem sententiam fidelitas et veritas ex genere suo præcise sumptæ solum inducunt obligationem sub veniali. Sub posteriori autem ratione obligatio erit sub mortali, quia transit in rationem injustitiæ; tamen non est secundum speciem distincta ab obligatione quæ nascitur ex traditione, et ideo nec malitia etiam est distincta specie, quia eadem est ratio justitiæ in toto illo contractu, etiamsi propter diversos modos se obligandi aliquantulum augeri videatur. Quod si quis urgeat, saltem addi malitiam infidelitatis, quæ est specie distincta, cum sit contra diversam virtutem, respondeatur illam, ut sic, non esse mortalem, sed venialem, et ideo non esse inconveniens multiplicari, ut in simili dixit Cajetanus 2. 2, q. 88,

a. 5, et patet in omni mendacio pernicioso; nam præter malitiam mortalem contra justitiam, habet malitiam mendacii, quæ ut sic venialis est. Atque hæc responsio est probabilis; prior tamen et ipsi rei et veritati magis consentanea videtur.

5. Ad alteram objectionem de jurisdictione superioris, et aliam de malitia actus secundum se, simul respondendum est. Et imprimis considerandum est an actus, qui fit contra præceptum Prælati, secundum se malus sit, vel solum quia prohibitus. Nam si alias secundum se malus est, concedimus ex eo capite multiplicari malitias, ut expresse Cajetanus supra docet; et ratio est, quia malitia, quam affert actus ex proprio objecto, non impeditur propter præceptum Prælati, ut per se constat, quia est intrinseca, vel quia est contrarium præceptum Ecclesiæ, verbi gratia, quod semper durat; et e converso malitia actus non impedit quominus præceptum superioris suam vim habeat, et inducat suam obligationem, quia cum sit etiam specie distincta, violatio ejus suam retinet malitiam specie distinctam. At vero si actus solum est malus quia prohibitus (et idem est proportionaliter de omissione), tunc Cajetanus supra censet non habere inde specialem malitiam, ut in præcepto de jejuniis supra posito fractionem ejus non habere malitiam intemperantiæ, quia talis actus secundum se non erat necessarius ad virtutem temperantiæ, et præceptum superioris non habet vim constituendi illum intra materiam necessariam illius virtutis, sed solum intra materiam obedientiæ, seu religionis.

6. *Differentia inter præceptum ortum ex vi voti obedientiæ et jurisdictionis veræ.* — Prælati religionis possunt leges et præcepta subditis imponere, ratione jurisdictionis, quam habent. — Quæ doctrina est vera, et sine controversia, considerando Prælatum solum quatenus habet vim præcipiendi ex vi voti aut professionis, ut melius considerari potest in Abbatissa monialium, quæ jurisdictionem ecclesiasticam non habet. Ratio est, quia obligatio, vel imperium quod nascitur ex vi solius voti, aut promissionis, seu traditionis humanæ, solum trahit actum ad materiam illius virtutis, ad quam pertinet votum, vel contractus humanus, id est, religionis, vel justitiæ, in quo differt a propria lege, quæ vim habet dandi actui necessitatem intra propriam speciem virtutis; quam differentiam explicuimus in superioribus, tractando de simplicibus votis. Hinc vero addendum

videtur, si consideretur Prælatum religionis, quatenus habet jurisdictionem ecclesiasticam, sic proprium imponere præceptum, seu legem quæ vim habeat obligandi subditum, juxta varias materias, et motiva virtutum, dando actibus necessitatem illarum; quod bene attigit Gabr. Vasquez, 1. 2, disp. 98, c. 3, eritque verum quando constiterit Prælatum præcipiendo uti tali jurisdictione; nam, licet superior illam habeat, potest præcipere non ex illa, sed solum exigendo obedientiæ debitum. Imo, regulariter loquendo, hic videtur esse ordinarius modus præcipiendi Prælatorum religionum, quia materia, circa quam versantur, ordinariæ talis non est, ut ex vi solius jurisdictionis ecclesiasticæ præcipi possit, quia est materia supererogationis, vel consilii, et ita solum præcipi potest quatenus ex vi professionis facta est necessaria. Sæpe ergo per jurisdictionem solam non posset per se ac directe præcipi; sed ad summum præcipi poterit ut obligatio facta impleatur. Tunc autem præceptum Prælati, etiamsi ex jurisdictione procedat, non constituit actum ut necessarium intra propriam virtutem, ad quam pertinet ex propria materia, sed solum intra virtutem obedientiæ et religionis; ut si Episcopus præcipiat seculari habenti votum simplex castitatis, ut non ducat talem uxorem, sub censura excommunicationis, non dat illi actui necessitatem intra virtutem castitatis, quia ut sic non est materia præcepti, sed urget illum, et adjungit illi necessitatem intra virtutem religionis, quia ratione illius jam est materia præcepti, et ad summum adjungit illi necessitatem obedientiæ suæ. Ita ergo existimo communiter accidere in ordinariis obedientiis religiosorum, quia illis injungi non possunt ex vi solius jurisdictionis, sed ratione promissionis factæ ab illis exigi possunt. Nihilominus tamen, quia Prælati religionum sunt etiam ordinarii pastores suorum subditorum juxta Ecclesiæ usum, ideo in materia proportionata imponere possunt leges, seu præcepta. Et tunc actus habebunt necessitatem virtutis intra propriam materiam propter rationem factam. Verisimile autem est tunc cessare alteram obligationem obedientiæ, quatenus ex traditione, seu promissione humana nascitur; quia hi Prælati nunquam videntur habere intentionem præcipiendi et obligandi duplici titulo, scilicet jurisdictionis, et quasi dominationis, sed altero tantum juxta exigentiam rerum vel actionum. Unde si ordinarium modum gubernandi inspiciamus, quoad vim di-

rectivam, quæ est in præcipiendo, videntur uti potestate dominativa, quæ fundatur in traditione seu promissione; quoad vim autem coactivam, quando necessaria est, utuntur potestate jurisdictionis; sicut irritando utuntur dominio, dispensando autem jurisdictione. In rigore autem non dubito, quin possit utroque titulo uti in præcipiendo, si materia sit capax, et tunc concedendum est, præter obligationem religionis, quæ ex voto nascitur, et præter obligationem justitiæ, quæ oritur ex traditione et potestate dominativa, intervenire specificam obligationem illius virtutis, ad quam pertinet actus ratione suæ materiæ, et in qua fit necessarius ratione legis seu præcepti. Sicut quando actus est necessarius ex præcepto Ecclesiæ, et Prælatum religionis eundem imperat in vi voti et potestate sua dominativa, tunc contraria transgressio habet malitiam intemperantiæ contra præceptum Ecclesiæ, et præterea habet malitiam contra votum, et contra promissionem seu traditionem superiori factam; idem ergo erit quando loco ecclesiasticæ legis omnibus communis intervenit præceptum Prælati, ex jurisdictione procedens, et consequenter constituens actum in materia necessaria virtutis; est enim eadem vis et potestas. Neque est inconveniens multiplicari deformitates, quando tituli obligationum secundum diversas rationes specificas multiplicantur.

7. *Inobedientia specialiter intentata causat malitiam specie diversam ex genere suo mortalem.* — Dices, præter has omnes reperiri malitiam inobedientiæ, quæ videtur ab his omnibus distincta, nec posse ad aliquam illarum reduci. Item aliquando potest contingere simul conjungi communem legem Ecclesiæ, et propriam legem Prælati; ergo inde etiam multiplicabuntur malitiæ, vel si illa diversitas non sufficit, neque alia sufficiet. Respondetur ad priorem partem, inobedientiam non constituere specialem malitiam, nisi sit formaliter intentata, ut docuit D. Thomas 2. 2, q. 105, art. 1, ad 1, et constat, quia est circumstantia generalis, quæ non specificat, nisi peculiariter intendatur. Si autem religiosus hoc modo sit inobediens, ex contemptu Prælati, et potestatis ejus, verum est incurrere specialem malitiam distinctam ab omnibus numeratis, et ex suo genere mortalem. Imo in universum esse mortalem sentit D. Thomas 2. 2, q. 186, art. 9, ad 3, et esse communem opinionem Theologorum, et Canonistarum, eos ex parte referens, affirmat Covar., in regula *Peccatum*,

2 p., § 3, n. 2, in fine. Intelligenda autem est de absoluto contemptu ipsius Prælati, ut talis est, seu potestatis ejus; nam si solum sit contemptus ipsius rei in particulari, potest esse veniale peccatum ex levitate materiæ, etiamsi fiat ex directa intentione in aliquam offensionem personæ Prælati, ut in materia de legibus latius tractatur, et sentit Cajet. in Summa, verbo *Contemptus*, quem sequitur Armilla, eodem verbo; et Medina 1. 2, q. 96, art. 4; et Sot., in 4, d. 15, q. 2, a. 4, ad primum; Angles, in materia de poenitentia; et insinuat Angelus, verbo *Contemptus*. Imo D. Thomas, q. 15, de Veritate, art. ult., ad secundum, dixit non omnem contemptum esse peccatum mortale, sed solum contemptum Dei; intelligendum autem est de contemptu Dei in se, vel in suis vicariis, juxta doctrinam Bernardi, lib. de Præcepto et Dispens., c. 12: *Sive Deus, sive homo*, etc. Itaque inobedientia nisi formalis sit, non addit specialem malitiam, neque mortalem, nisi ex materia vel ex absoluto contemptu gravis sit.

8. *Malitia non multiplicatur ex multiplicatione legum, ut sic.* — Ad alteram partem respondetur negando consequentiam; nam per proprias leges, seu præcepta quæ ex jurisdictione procedunt, constituitur actus in specie virtutis juxta exigentiam materiæ et honestatis intentæ; unde multiplicatio legum ut sic non multiplicat formaliter obligationes, et consequenter nec contrarias transgressiones, et ideo furtum contra legem naturalem et positivam, divinam et humanam, civilem et ecclesiasticam, unam habet malitiam, quia omnes hæ leges constituunt illum actum in materia justitiæ. Idem ergo dicimus in præsentibus de jejuniæ præcepto per legem canonicam, et per regulam, seu præceptum regulare, quatenus veram rationem habet, seu efficaciam legis. Secus vero est de obligatione voti, quæ transfert actum ad virtutem religionis; et idem censemus de obligatione ex vi traditionis, et promissionis humanæ, quæ transfert actum in aliam speciem justitiæ, ut explicatum est. Sicut pater rigore præcipiens filio ut audiat Missam die festo, verbi gratia, potest illum specialiter obligare ex vi patriæ potestatis, et tunc filius omittens non solum peccabit contra præceptum Ecclesiæ, sed distincta malitia contra præceptum paternum; quod si talis filius fecisset etiam votum obediendi patri suo, peccaret etiam contra religionem. Ita ergo comparatur religiosus ad suum Prælatum, quod suo modo patriam habet potestatem

spiritualem, qua potest obligare spiritualem filium, quamvis simul habeat potestatem jurisdictionis, in quo excedit patrem carnalem, regulariter loquendo; non enim repugnat interdum etiam in illo aliquid proportionale reperiri, ut in rege respectu sui filii, cui potest præcipere, et ut pater, et ut legislator, et supponendo in filio votum obediendi patri, quocumque titulo præcipienti, atque etiam in materia alias præcepta per legem ecclesiasticam vel divinam. Sicut enim potest unusquisque seipsum denuo obligare per votum in materia alias præcepta, ita etiam pater potest obligare filium, et Prælatum subditum; quia in illa maxime subditus esse debet.

9. Ex his, quæ circa prædictam confirmationem diximus, constat votum obedientiæ et traditionem religiosam ita inter se comparari, ut votum augeat quasi intensive obligationem parendi Prælato, quæ ex traditione nascitur; quod augmentum intensivum voco, quia circa idem auget obligationem; addo autem particulam *quasi*, diminutivam, quia revera non est intensio, sed additio novæ et excellentioris rationis obligationis, ut satis explicatum est. Superest autem quæstio, an secundum extensionem, quæ sumitur ex parte materiæ, hæ obligationes sint æquales, vel una addat aliquid alteri, quod in sectionibus sequentibus declarabitur.

CAPUT VII.

AN VOTUM OBEDIENTIAE OBLIGET AD TOTIUS REGULE OBSERVATIONEM.

1. Incipimus explicare hujus voti materiam, quæ potest esse aut lex, aut constitutio scripta, aut transitorium præceptum ab homine impositum. De hac posteriori parte nulla est quæstio, quia illud est quod expressus in tali voto promittitur, ut ex formulis profitendi supra relatis manifestum est. Item, quia tota necessitas voti obedientiæ in religionibus est propter necessitatem, quæ in omni communitate humana est, ut in ea sit aliquis superior cui alii pareant, quia alias nullus in ea posset esse ordo, sed summa confusio, quam obedientiam oportet in religione esse per votum firmatam et consecratam Deo; ergo materia hujus voti præcipue est Prælati præceptum seu mandatum, de quo qualem et quantam obligationem inducat, postea videbimus.

2. De altera ergo parte versatur proposita

difficultas, in qua tres invenio sententias. Prima generatim affirmat totam regulam contineri sub materia voti obedientiæ religiosæ, atque ita teneri religiosum ad totius regulæ observationem ex vi voti; ita sentit Henricus, Quodlib. 6, q. 17, ubi in speciali loquitur de regula Augustini, quæ sub his verbis proponitur: *Hæc sunt quæ, ut observetis, præcipimus*; extendit autem sermonem ad omnem aliam, etiamsi (inquit) sub hac forma proponatur: *Hæc sunt quæ, ut observetis, admonemus*; et idem diceret de verbo *statuimus*, vel de quocumque alio simili. Ratio ejus est, quia per votum fit præceptum, quod antea erat consilium, vel admonitio; sed per votum obedientiæ unusquisque obligatur ad observandam regulam, et omnia quæ in illa continentur; ergo. Minor probatur, quia ideo ante professionem proponitur regula, ut unusquisque videat an velit se ad illam obligare; ergo supponitur illam esse materiam talis obligationis et voti. Item quia alias non esset major obligatio observandi regulam post professionem, quam antea, quod per se statim apparet absurdum, et contra rationem. Item quia per votum obedientiæ religiosus promittit regularem vitam, ut docet D. Thomas, 2. 2, q. 186, art. 9; regularis autem vita dicitur illa, quæ conformatur regulæ; ergo promittit quis per tale votum conformare se in suis actionibus regulæ suæ. Unde D. Thomas ibidem ait facere contra votum obedientiæ, qui transgreditur præceptum, vel ore tenus a Prælato factum, vel in regula expressum: ergo juxta mentem D. Thomæ promittit religiosus per obedientiæ votum observare præcepta, non tantum hominis, sed etiam regulæ; ergo quamvis regula ex se non obligaret sub præcepto, ex vi voti obligat. Patet consequentia, quia si quis immediate voveret facere id quod regula præscribit, verbi gratia, jejunare, nulla interveniente regula, oriretur gravis obligatio ad id faciendum; sed perinde est, interveniente regula, vovere illam servare; ergo. Tandem confirmatur hæc sententia, quia alias non peccaret religiosus saltem mortaliter, habens formale propositum non servandi aliquam regulam, quoties impune id facere posset. Consequens est valde absurdum; ergo. Sequela patet, quia non est major ratio de singulis regulis, quam de tota collectione; quia plura consilia simul collecta non efficiunt unum præceptum; nec plura peccata venialia unum mortale.

3. Secunda opinio est, ex vi voti obedi-

tiæ non teneri aliquem ad observationem regulæ, sed solum ex vi ipsius regulæ quantum ipsa declaraverit, sub præcepto, si ipsa expresserit, vel tantum sub consilio, seu obligatione ad poenam, si ita ipsa declaraverit. Hanc sententiam tribuunt aliqui D. Thomæ, et sumi potest ex Paludano, in 4, d. 38, q. 3, art. 4, et Supplemento Gabr., q. 1, art. 3. Potest autem in hunc modum declarari et confirmari; nam, sicut superiori capite respectu personæ Prælati præter votum dicebamus esse obligationem illi parendi ex vi traditionis, antequam intelligatur votum obedientiæ, seu illo præciso; ita respectu regulæ potest et debet intelligi obligatio ad servandam regulam, quæ non pertinet ad virtutem religionis, sed ad justitiam legalem, vel generaliter ad obedientiam, vel specialiter ad varias virtutes, juxta exigentiam materiarum, si regula habeat veram rationem legis. Fundamentum autem hujus partis est, quia is, qui voluntarie efficitur pars alicujus Reipublicæ consequenter subjicitur legibus illius Reipublicæ, et ad eas servandas obligatur, secluso voto et juramento, quæ extrinseca sunt, ut in tractatu sequenti magis declarabimus. Hac ergo parte supposita, dicit hæc sententia, votum obedientiæ non cadere in regulam ut in materiam, nullamque obligationem addere illi quam ipsa ex se habet. Sic autem explicata hæc sententia probari potest primo ex forma vovendi, quia qui proficitur non promittit servare regulam, sed vovet Deo, et promittit Prælato obedientiam; ergo. Secundo, quia alias committeretur sacrilegium quoties frangeretur quæcumque regula. Consequens est contra communem sensum omnium religiosorum, et consequenter præter intentionem voventium; item esset in gravissimum periculum animarum, sæpius enim peccaret mortaliter. Nec satis est respondere, licet illa sint sacrilegia, esse venialia ex levitate materiæ, quia ad minimum illa materia, quæ sufficeret ad transgressionem mortalem, si esset immediate promissa per votum, sufficeret ad peccatum mortale, si esset contra regulam, quia, ut dicebat prior opinio, mediante regula, vovet quis facere vel omittere quod per regulam præscriptum est.

4. Dicitur fortasse votum cadere in regulam, et addere illi obligationem, non tamen æqualem pro tota regula, sed proportionalem, ita ut si regula secundum se sit lex obligans sub mortali, transgressio ejus ratione voti